

Žena v neurologickej problematike

doc. MUDr. Vladimír Donáth, PhD. – editor hlavného tématu

II. neurologická klinika SZU, FNŠP F. D. Roosevelta, Banská Bystrica

Neurol. praxi 2014; 15(6): 295

O skutočnosti, že medzi ženským a mužským pohlavím existujú biologické rozdiely, zrejme nemôžu byť veľké pochybnosti. Biologické rozdielnosti v spojení so vzájomnou príťažlivosťou zabezpečujú pokračovanie ďalšej generácie.

Na druhej strane pretrvávajú všeobecná predstava, podľa ktorej ľudský mozog funguje obdobne u žien a mužov. Zvyšuje sa počet poznatkov, ktoré dokumentujú, že medzi ženským a mužským mozgom sú morfológické a funkčné rozdiely. Existujú dôkazy, ktoré nasvedčujú, že neuronálne spojenia, nábor neuronálnej aktivity a niektoré typy ochorení vykazujú rozdiely medzi pohlaviami.

S rozvojom morfometrických metód sa dokumentovali rozdiely medzi mozgom žien a mužov. Známe sú analýzy za použitia vyšetrenia magnetickou rezonanciou (MRI) (De Bellis et al., 2001; Goldstein et al., 2001).

Zobrazovacie techniky ako pozitronová emisná počítačová tomografia (PET) a jednofotónová emisná počítačová tomografia (SPECT) tiež upozornili na rozdiely mozgových funkcií medzi pohlaviami. Regionálne rozdiely funkcií v mozgu medzi mužským a ženským pohlavím môžu osvetliť neurobiologické substráty rozdielov v reakciách. Taktiež môžu poskytnúť pohľad do rozdielnosti v správaní medzi pohlaviami a tým aj výskyt a závažnosť niektorých neurologických a neurobehaviorálnych porúch v závislosti od pohlavia. Kognitívne rozdiely medzi mužským a ženským

pohlavím sú dobre zdokumentované. Ženy dosahujú lepšie výsledky na verbálne a pamäťové úlohy, zatiaľ čo muži vynikajú v priestorových úlohách (Asthana et Mandal, 1998). Jasné rozdiely medzi pohlaviami sú prítomné v genetickej expresii, fyziologických funkciách, v metabolizme, hormonálnych funkciách a v psychosociálnom profile, ktorý často modifikuje klinickú expresiu neurologických a ďalších chorôb.

Ženy majú špeciálne zdravotné problémy, často v súvislosti s graviditou, pôrodom a postpartálnym obdobím. Je známou skutočnosťou, že niektoré ochorenia ako migréna alebo sclerosis multiplex majú vyšší výskyt v ženskej populácii. Na druhej strane cievne mozgové príhody majú nižší výskyt u žien. Nepochybné je aj vzťah ženských hormónov pri epilepsii a migréne. V liečbe neurologických ochorení je potrebné zvažovať fertilitu mladej ženskej populácie a možný vplyv na prípadnú graviditu, ako aj bezpečnosť antikoncepcie. Niet pochybností v rozdieloch sociálneho správania medzi ženskou a mužskou populáciou.

V súčasnosti je k dispozícii množstvo klinických štúdií, ktoré síce preukazujú rozdiely medzi pohlaviami v prevalencii ochorení, v klinických prejavoch a odpovediach na klinický účinok nových liekov. Napriek tomu sa často v štúdiách navrhujú podobné pokyny vedenia liečby pre obe pohlavia a výsledné odporúčenia zistené rozdiely väčšinou nerešpektujú.

Výpočet všetkých rozdielov medzi pohlaviami nie je možný. V tomto čísle prinášame informácie o špecifitách ženského pohlavia pri neurologických ochoreniach, ako je epilepsia, sclerosis multiplex, myasténia gravis, migréna a ostatné cievne ochorenia mozgu. Problematika sa fokusuje na situáciu tehotných žien, vedenia pôrodu, postpartálneho obdobia, kedy ošetrojúci lekári potrebujú informácie týkajúce sa podmienok chorôb, ich diagnostiky a liečenia, pretože nie vždy majú istotu pri rozhodovaní najlepšieho postupu. Články v tomto čísle majú umožniť čitateľovi sledovať šírku a hĺbku neurologických problémov žien a priniesť informácie s odporúčeniami optimálnych postupov.

Literatúra

1. Asthana HS, Mandal MK. Hemifacial asymmetry in emotion expressions. *Behav Modif* 1998; 22: 177–183.
2. De Bellis MD, Keshavan MS, Bedra SR, Hall J, Frustraci K, Malesahdan A, Noll J, Boring AM. Sex differences in brain maturation during childhood and adolescence. *Cereb Cortex* 2001; 11: 552–557.
3. Goldstein JM, Seidman LJ, Horton NJ, Makris N, Kennedy DN, Caviness VS Jr, Faraone SV, Tsuang MT. Normal sexual dimorphism of the adult human brain assessed by in vivo magnetic resonance imaging. *Cereb Cortex* 2001; 11: 490–497.

doc. MUDr. Vladimír Donáth, PhD.

II. neurologická klinika SZU
FNŠP F. D. Roosevelta
Nám. L. Svobodu 1, 975 17 Banská Bystrica
vdonath@isternet.sk

